

การทำบุญออนไลน์ของพุทธศาสนิกชน

The Making Merit Online of Buddhists

พระเพ็ชรไทย วชิรपालิ (เพ็ชรรักษา)

Phra Petchthai Wachirapali (Petcharaksa)

ธนกร ดรกมลกันต์

Tanakorn Donkamonkan

พระครูภาวนาพัฒน์บัณฑิต

Phrakhrubhavanapatthanabanthita

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Roi-Et Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail. baspatthai@gmail.com

(Received: June 12, 2024/ Revisec: December 19, 2024/ Accepted: December 27, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการทำบุญออนไลน์ของพุทธศาสนิกชน พบว่า บุญในความหมายที่เป็นทานคือการให้ อนุเคราะห์ สงเคราะห์ผู้อื่นด้วยความหวังดี ปราณนาดี ทานมี 2 ประเภทสำคัญคือ อามิสทาน (การให้วัตถุสิ่งของ) และธรรมทาน (การให้ธรรมะ ความรู้) ลักษณะการให้ทาน เช่น ให้เพราะต้องการบุญ ให้เพราะต้องการชื่อเสียง คนยกย่องนับถือ เป็นต้น รูปแบบการให้ทานในอดีต เช่น ให้แก่คนที่ยากจน เป็นต้น รูปแบบการให้ปัจจุบัน เช่น ถวายแก่พระสงฆ์ที่วัด ถวายแก่พระสงฆ์ที่นิมนต์มารับทานที่บ้านเจ้าภาพ ไถ่ชีวิตโค กระบือ เป็นต้น องค์ประกอบของทาน เช่น มีเจตนาดีทั้งขณะก่อนให้ทาน ขณะให้ทาน และหลังให้ทานแล้ว เป็นต้น อาณิสสของทาน เช่น มีชื่อเสียงดั่งาม มีโภคทรัพย์ ได้ไปสู่สุคติ เป็นต้น การทำบุญในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายหลายรูปแบบ เช่น ให้เพื่อสะเดาะเคราะห์ตามคำทำนายของหมอดู ให้เพื่อต้องการชื่อเสียง ให้เพราะต้องการได้ทิพยสมบัติ เป็นต้น การทำบุญออนไลน์เป็นที่นิยมทำกันในปัจจุบันเพราะมีความสะดวกสบาย เหน็ดเหนื่อยน้อยกว่าการทำบุญออนไลน์นั้นจะได้บุญหรือได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบการทำบุญ เจตนาของผู้ทำบุญ กิริยาการทำบุญ ที่มาของวัตถุทาน และคุณสมบัติของผู้รับทาน

คำสำคัญ: การทำบุญ; ออนไลน์; พุทธศาสนิกชน

Abstract

This academic article aims to study This academic article aims to study the making merit online. The results of the study found that merit in the sense of alms is giving, helping, helping others with good intentions and good intentions. Merit are 2 types of alms: alms objects (Giving objects) and Dhamma alms (giving Dhamma and knowledge). Characteristics of alms such as giving because you want merit, give because you want fame People praise and respect them, etc. Forms of giving in the past, such as giving to people who come to visit, etc. Present forms of giving, such as giving to monks at the temple. Offered to monks invited to receive alms at the host's house, redeeming the lives of cows, buffaloes, etc. Elements of alms such as having a happy heart before giving alms, while giving alms, and after giving alms, etc. Benefits of alms such as having a good reputation, having wealth, Rest in peace, etc. Making merit today has many purposes, such as giving to ward off misfortune according to fortune tellers' predictions. Give to gain fame Give because you want to receive divine treasures, etc. Making merit online is popular nowadays because it is convenient. The criteria for deciding how much merit or merit online merit making depends on the form of merit making. The intention of the donor Acts of making merit Origin of food items and the characteristics of the recipient.

Keywords: making merit; online; Buddhists

1. บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาแม้จะเป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่ม คนที่หลากหลายทั้งเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นแต่ความมีน้ำใจ ไมตรี ช่วยเหลือ แบ่งปันก็เป็นลักษณะร่วมของคนในสังคม ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมการให้ตามคำสอนพุทธศาสนาในอดีตจนถึงสังคมไทยปัจจุบัน เมื่อสังคมได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความทุกข์ของคนในสังคมที่เกิดจากภัยธรรมชาติ ความยากจน หรือความเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายจากสื่อต่างๆ ภาพที่จะเห็นตามมาก็คือ คนในสังคมทุกเชื้อชาติศาสนาชวนช่วยกันให้ความช่วยเหลือตามกำลังความสามารถ (ประเวศ วะสี, 2529: 4) สังคมไทยเป็นสังคมที่ถ้อยทีถ้อยอาศัย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน เพราะวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมจะอิงอาศัยหลักธรรมทางศาสนาเป็นหลัก พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นศาสนาที่สำคัญเป็นอย่างมากต่อคนในสังคมโดยทั่วไป จนนับได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติเพราะเมื่อเกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นต้น หลักคำสอนทางพุทธศาสนาจะ

มีบทบาทในการกล่อมเกลาจิตใจคนได้เป็นอย่างดีและที่สำคัญคนส่วนมาก เป็นคนที่เสียสละเช่น รู้จักการบริจาทาน เป็นต้น สิ่งนี้จะแสดงความมุ่งหมายของการให้ทาน แต่โดยทั่วไป แล้วจุดมุ่งหมายของการให้ทานในพระพุทธศาสนา คือเพื่อสร้างเสริมพระสงฆ์เป็นนื่อนาบุญ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสงเคราะห์ผู้รับและขัดเกลาจิตใจผู้ให้ (พระนิติศาสตร์ ญาณิสโร, 2558: 199)

เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่เชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกเข้าด้วยกันด้วยการติดต่อสื่อสารอย่างไร้พรมแดนในทุกที่ทุกเวลาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และจากการติดต่อสื่อสารและก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ในฐานะสื่อกลางที่ช่วยในการส่งสารให้กันและกันและสื่อที่ใช้ในฐานะเผยแพร่แนวคิด ข่าวสาร และเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้มนุษยชาติสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วซึ่งส่งผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งปัจจัยทางด้านสังคมที่ผู้คนต้องเร่งรีบในการใช้ชีวิตหรือปัญหาและข้อจำกัดอื่นๆ ที่ส่งผลให้ไม่มีเวลาเข้าวัดหรือศึกษาธรรมะได้สะดวก ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันจากวิกฤตการณ์ของโรคระบาดโควิด 19 ที่ระบาดเป็นวงกว้างในปัจจุบันที่ส่งผลให้ผู้คนในสังคมต้องเกิดการรักษาระยะห่างซึ่งกันและกันยิ่งส่งผลให้การติดต่อสื่อสารด้วยสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมอย่างแพร่หลายมากขึ้น (พระกฤติธ ธรรมทินโน, 2565: 2)

การสื่อสารออนไลน์มีความสำคัญและจำเป็นมากช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 แม้โควิดจะไม่ระบาดแล้ว แต่ธรรมชาติของมนุษย์เมื่อเคยสะดวกสบายแล้วก็มักจะติดในความสะดวกสบายนั้น ดังนั้นการสื่อสารออนไลน์ยังเป็นที่นิยมอยู่ในปัจจุบันและค่อนข้างครอบคลุมวิถีชีวิตในหลายด้าน รวมทั้งด้านศาสนาด้วย เช่น การทำบุญออนไลน์ รูปแบบของการทำบุญหรือการให้ทานออนไลน์คือการประชาสัมพันธ์ทางเฟซบุ๊ก เป็นต้น การบอกหรือแจ้งบุญโดยการส่งรายละเอียดของงานบุญและเลขที่บัญชีธนาคารหรือคิวอาร์โค้ดเพื่อสแกนจ่ายให้แก่คนรู้จักทางเมสเสจ เป็นต้น เมื่อได้ทราบรายละเอียดแล้วหากคนนั้นมีความสนใจทำบุญและมีความพร้อมในการทำบุญก็จะโอนเงินทำบุญด้วย รูปแบบการทำบุญดังกล่าวนี้มีองค์ประกอบของการทำบุญไม่ครบทุกประการเหมือนการทำบุญตามปกติ เช่น ไม่มีการกรวดน้ำ เป็นต้น ผู้ทำบุญบางคนอาจสงสัยว่าวิธีการทำบุญดังกล่าวนี้จะได้บุญตามเจตนาของผู้ให้หรือไม่ ดังนั้นผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาและนำเสนอเกี่ยวกับการทำบุญออนไลน์

2. หลักการทำบุญในพระพุทธศาสนา

การทำบุญในที่นี้หมายถึงการให้ทาน ซึ่งเป็นการใช้ซื้อตามความนิยมหรือความเข้าใจของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ดังนั้นผู้เขียนจึงจะได้นิยามความหมายของทานเป็นอันดับแรก ดังนี้

2.1 ความหมายของทาน

คำว่า “ทาน” (ทานะ-,ทานนะ-) เป็นคำนาม มีรากศัพท์มาจากบาลีและสันสกฤต ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง การให้ (ให้แก่ชนทุกชั้น ไม่ว่าจะเป็นการให้เพื่อบูชาคุณ เพื่อตอบแทน

อุปการะ หรือเพื่อการสงเคราะห์ ก็เรียกว่าทานทั้งนั้น แต่ถ้าพูดว่าทำบุญทาน คำว่า “ทาน” นั้นหมายความว่า สงเคราะห์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 339)

ทาน (นป.) วัตถุอันพึงให้

วิ. เทติ เอตถาติ ทานํ. เจตนาเป็นเครื่องอันเขาให้

วิ. ทิยติ อเนนาติ ทานํ. การสละ, การให้, การบริจาค

วิ. ทิยเตติ ทานํ. ทิยเตติ วา ทานํ. ทานํ วา ทานํ. ทา ทาเย, ยู. การชำระ, ความชำระ, ความสะอาด, ความบริสุทธิ์ (ประยุทธ์ หลงสมบุญ, 2546: 333)

ทาน แปลว่า การให้, ยกมอบแก่ผู้อื่น, ให้ของที่ควรให้แก่คนที่ควรให้เพื่อประโยชน์แก่เขา, สละให้ปันสิ่งของของตนเพื่อ ประโยชน์แก่ผู้อื่น, สิ่งที่ให้, ทรัพย์สินสิ่งของที่มอบให้หรือแจกออกไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551: 128)

ทาน แปลว่า การให้ คือ ให้การสงเคราะห์ ให้การอนุเคราะห์ คำว่าสงเคราะห์คือช่วยสงเคราะห์ ช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลน และทำนุบำรุงสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านั้น อีกด้านหนึ่งคือช่วยเหลือการงาน หรือเอาใจเอาสติปัญญาไปช่วยเหลือไม่ว่าจะอยู่ในสถานะ บทบาทอย่างไรก็ตาม เรียกว่าอนุเคราะห์ (พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจฺจฺญฐิตฺตมโฆ), 2548: 10)

การทำทานคือการสละทรัพย์สินสิ่งของสมบัติของตนที่มีอยู่ให้แก่บุคคลอื่น โดยมุ่งหวังจะจุนเจือให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์และความสุข ด้วยความมีเมตตาจิตของตน (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, 2548: 2)

คำว่า “ทาน” เป็นกิริยาศัพท์ แปลว่า ให้ เป็นคำนามแปลว่า ของที่ให้ กิริยาที่ไม่คิดเอาคืนกลับมา กล่าวคือ สามัญแห่งไวยาหารว่า ทาน ในทานนั้น มีพรรณนาไว้โดยนิพจนะว่า ทิยติ เอเตนาติ = ทานํ พัสตุนันฯ ไตเลา มีข้าวน้ำเป็นต้น อันบุคคลทั้งหลายยอมให้ด้วยธรรมชาตินี้เป็นเหตุเพราะเหตุนี้ ธรรมชาตินั้น จึงชื่อว่า ทาน ธรรมชาตินี้เป็นเหตุให้ซึ่งวัตถุอันแห่งบุคคลผู้ให้บริจาคเจตนามีไทยธรรม ทาน วัตถุเป็นสหายชื่อว่า ทาน (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2538: 186)

โดยสรุป ทานคือการให้ การอนุเคราะห์ สงเคราะห์ผู้อื่นด้วยสิ่งของเป็นต้น เป็นการให้ด้วยจิตคิดช่วยเหลือเกื้อกูล หวังให้ผู้อื่นได้รับความสะดวกสบายและมีความสุขด้วยการให้ของตนนั้น ไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น

2.2 จุดมุ่งหมายของการให้ทาน

จุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ในการให้ที่ปรากฏในคัมภีร์ที่ขนิยามมี 8 ประการ คือ

- 1) ให้ทานเพราะประสบเข้า
- 2) ให้ทานเพราะกลัว
- 3) ให้ทานเพราะคิดว่า เขาได้ให้แก่เราแล้ว

- 4) ให้ทานเพราะคิดว่า เขาจักให้แก่เรา
- 5) ให้ทานเพราะคิดว่า การให้ทานเป็นการดี
- 5) ให้ทานเพราะคิดว่า เราหุงหากินเองได้ คนเหล่านี้หุงหากินเองไม่ได้การที่เราหุงหากินเองได้ จะไม่ให้ทานแก่คนเหล่านี้ผู้หุงหากินเองไม่ได้ไม่ควร
- 7) ให้ทานเพราะคิดว่า เมื่อเราให้ทานนี้ กิตติศัพท์อันงาม ย่อมขจรไป
- 8) ให้ทานเพื่อเป็นเครื่องประดับจิตและปรุ้งแต่งจิต (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/11/336/345)

การให้ทั้ง 8 ประการนี้ค่อนข้างครอบคลุมมุ่งหมายในการให้พอสมควร โดยการให้เพราะประสบเข้าหมายเอาทั้งที่ประสบปัญหาหกล้างรับบริจาคหรือเรียไรในขณะนั้น ดังนั้นจึงเป็นการให้ทั้งด้วยความเต็มใจ และด้วยความจำใจ, การให้เพราะความกลัว เช่น กลัวว่าคนอื่นจะตำหนิตนเองถ้าไม่ให้, การให้เพราะคิดว่าเขาเคยให้แก่ตนเป็นการให้เพื่อตอบแทนความดีของเขา, การให้เพราะคิดว่าเขาจักให้คืนแก่ตนเป็นการให้แบบมีเงื่อนไข หวังผลตอบแทน จิตไม่บริสุทธิ์, การให้เพื่อให้ตนมีชื่อเสียงดังามเป็นการให้ด้วยความโลภะและโมหะ ส่วนการให้เพราะเห็นว่าทานเป็นเรื่องดีงามและให้เพื่อประดับจิต ปรุ้งแต่งจิต เป็นการให้ด้วยจิตเป็นกุศล ถูกต้องตามหลักการให้ทาน

2.3 ประเภทของทาน

ทาน 2 ประเภทสำคัญ เป็นที่รู้จักของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย คือ

- 1) อามิสทาน การให้สิ่งของเป็นทาน
- 2) ธมมทาน การให้ธรรมเป็นทาน (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 25/98/473)

2.4 ลักษณะการให้ทาน

ลักษณะการให้ทานที่ปรากฏในสัปบุริสทานสูตร 5 ประการ คือ 1) ย่อมให้ทานด้วยศรัทธา 2) ย่อมให้ทานโดยเคารพ 3) ย่อมให้ทานโดยการสมควร 4) เป็นผู้มั่งคั่งจนเคราะห์ให้ทาน 5) ย่อมให้ทานไม่กระทบผู้อื่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/22/148/254)

ลักษณะการให้ทานนอกนั้นในสัปบุริสทาน 5 ประการ คือ 1) ให้โดยเคารพ (ให้ด้วยความเต็มใจ) 2) ให้โดยอ่อนน้อม 3) ให้ด้วยมือตนเอง 4) ให้ของที่มิเป็นเดน 5) เห็นผลที่จะมาถึงแล้วจึงให้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/22/147/244)

ลักษณะการให้ทานของสัตบุรุษ 8 ประการ คือ 1) สัตบุรุษย่อมให้ของสะอาด 2) สัตบุรุษย่อมให้ของที่ประณีต 3) สัตบุรุษย่อมให้ของตามกาล 4) สัตบุรุษย่อมให้ของสมควร เป็นประโยชน์ 5) สัตบุรุษย่อมพิจารณาก่อนแล้วจึงให้ เลือกบุญเขตที่ดี 6) สัตบุรุษย่อมให้เนื่องนิตย์ 7) สัตบุรุษเมื่อให้ ทำจิตผ่องใส 8) สัตบุรุษครั้นให้แล้วดีใจ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/23/37/296-297)

การให้ทานของอัสตบรูษหรือการให้ทานที่ไม่ถูกต้องในอัสปฐิสทานสูตร 5 ประการ คือ 1) ให้ทานโดยไม่เต็มใจ 2) ให้ทานไม่อ่อนน้อม 3) ไม่ให้ทานด้วยมือของตน 4) ให้ทานของที่เป็นเดน 5) ไม่เห็นผลที่จะพึงมาถึงแล้วจึงให้ทาน (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/22/147/243-244)

2.5 รูปแบบการให้ทาน

รูปแบบการให้ทานที่ปรากฏในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย 5 ประการ คือ

- 1) ให้ทานแก่ผู้มาสู่ถิ่นของตน
- 2) ให้ทานแก่ผู้ที่เตรียมจะไป
- 3) ให้ทานแก่ผู้เป็นไข้
- 4) ให้ทานในสมัยที่ข้าวยากหมากแพง
- 5) ให้ข้าวใหม่และผลไม้แก่ผู้มีศีล (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

22/36/57)

2.6 องค์ประกอบของการให้ทาน

การให้ทานของบุคคลทั่วไปนั้นถ้าจะสำเร็จผลคือได้รับอานิสงส์ของทานอย่างแท้จริงนั้นผู้ให้ต้องรู้จักวิธีการทำทานอย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา คนทั้งหลายจะให้ทานด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม และสิ่งที่ดีที่ตนปรารถนานั้นจะสำเร็จผลตามความมุ่งหมายหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของทานเป็นสำคัญ ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสไว้ในทานสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/22/37/487-488) ว่า ด้วยเรื่องแห่งองค์ประกอบของทานมีพระคาถาแสดงไว้ว่า

ทายกก่อนแต่จะให้เป็นผู้มีใจดี กำลังให้ทานอยู่ก็มีจิตเลื่อมใส ครั้นให้แล้วก็มีใจชื่นบาน นี้ เป็นความจริงพร้อมแห่งยัญ (บุญ)

ปฎิคาหกผู้สำรวมประพฤติพรหมจรรย์ทั้งหลาย คือ ทานผู้ปราศจากราคะ ปราศจากโทสะ ปราศจากโมหะ ไม่มีอาสวะย่อมเป็นเขตถึงพร้อมแห่งการให้

ทายกต้อนรับปฎิคาหกด้วยตนเองถวายทานด้วยมือตนเอง ยัญนั้นย่อมมีผลมาก เพราะตน (ทายกผู้ให้ทาน) และเพราะผู้อื่น (ปฎิคาหก) เป็นบัณฑิตผู้เป็นนักปราชญ์ มีศรัทธา มีใจพ้นแล้ว บุญชยญอย่างนี้ย่อมเข้าถึงโลกที่ปราศจากความเปียดเบียนเป็นสุข

พิจารณาจากพระคาถาข้างต้นนี้แล้ว ชี้ให้เห็นองค์ประกอบของทานเป็นเรื่องคุณสมบัติของผู้ให้และผู้รับ คุณสมบัติของทายกคือ ก่อนให้ก็มีใจดี ขณะให้ก็มีจิตเลื่อมใส เมื่อให้แล้วมีจิตเบิกบาน มีความยำเกรงในผู้รับ และอุปฐากบำรุง สำหรับคุณสมบัติของปฎิคาหก (ผู้รับ) ต้องมีองค์ 3 คือ เป็นผู้ปราศจากราคะ เป็นผู้ปราศจากโทสะ เป็นผู้ปราศจากโมหะ หรือเป็นพระอริยบุคคล (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/22/37/486) ...ความบริสุทธิ์แห่งทักษิณา 4 ประการ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/11/313/295) คือ

1. ทักซิณาที่บริสุทธิ์ฝ่ายทายก (ผู้ให้) แต่ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายปฎิคาหก(ผู้รับ)
2. ทักซิณาที่บริสุทธิ์ฝ่ายปฎิคาหก แต่ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายทายก
3. ทักซิณาที่ไม่บริสุทธิ์ทั้งฝ่ายทายก และฝ่ายปฎิคาหก
4. ทักซิณาที่บริสุทธิ์ฝ่ายทายก และฝ่ายปฎิคาหก

สำหรับองค์ประกอบของทานที่จะมีผลมากพระพุทธรองค์ทรงเปรียบกับนาที่ดีเหมือนกับทานที่บุคคลให้แก่สมณพราหมณ์ที่ดี ผู้ประกอบด้วยองค์ 8 ประการ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/23/34/290-291) คือ

1. เป็นผู้มีความเห็นชอบ
2. เป็นผู้มีความดำริชอบ
3. เป็นผู้มีใจความเจรงาชอบ
4. เป็นผู้มีใจความกระทำชอบ
5. เป็นผู้มีใจความเลียงชีพชอบ
6. เป็นผู้มีใจความเพียรชอบ
7. เป็นผู้มีใจความระลึกชอบ
8. เป็นผู้มีใจความตั้งจิตมั่นชอบ

ข้อความข้างต้นเน้นถึงคุณสมบัติของผู้รับ หากผู้รับมีคุณธรรมดังกล่าว เป็นเหตุให้ทานมีอานิสงส์มาก ตรงกันข้ามหากไม่มีคุณธรรมดังกล่าวก็ทำให้มีอานิสงส์น้อยเช่นกัน

การที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเปรียบเทียบให้เห็นเช่นนี้ชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติของนาที่ดีเหมือนกับสมณพราหมณ์ที่ดีว่าต้องถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ และพระพุทธรองค์ยังได้มีพระดำรัสอีกว่า (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/23/34/291)

พืชที่สมบูรณ์ถูกหว่านลงในนาที่สมบูรณ์ เมื่อฝนตกต้องตามฤดูกาล ธัญชาติจะงอกงามได้เพราะไม่มีศัตรูพืช มีความเจริญงอกงาม มีความไพบูลย์ มีผลสมบูรณ์เต็มที่ ฉนั้นใด โภชนะที่สมบูรณ์ ที่บุคคลให้ในสมณพราหมณ์ผู้มีศีลสมบูรณ์ก็ฉนั้นเหมือนกัน ย่อมนำมาซึ่งกุศลอันสมบูรณ์ เพราะกรรมที่เขาทำไว้นั้นสมบูรณ์แล้ว (พระครูโพธิชยธรรม, 2555: 25-26)

2.7 อานิสงส์การให้ทาน

อานิสงส์ของทานที่ปรากฏในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย 5 ประการ คือ 1) ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนหมู่มาก 2) สัตบุรุษผู้สงบยอมคบหาผู้ให้ทาน 3) กิตติศัพท์อันงามของผู้ให้ทานย่อมจรไป 4) ผู้ให้ทานย่อมไม่เห็นห่างจากธรรมของคฤหัสถ์ 5) ผู้ให้ทานหลังจากตายแล้วย่อมเกิดในสุคติโลกสวรรค์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/35/56)

อานิสงส์ของทานที่ปรากฏในคัมภีร์ขุททกนิกาย 5 ประการ คือ 1) ทำให้เป็นผู้มีผิวพรรณงาม มีเสียงไพเราะ มีทรวดทรงดี และมีบริวาร 2) ทำให้เป็นพระราชาปกครองประเทศและได้รับความสุข 3) ทำให้ได้มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ 4) ทำให้ได้กัลยาณมิตร ถึงความเป็นผู้รู้ (วิชา) และถึงความหลุดพ้นได้ (วิมุตติ) 5) ทำให้ได้ปฏิสัมภิทา วิโมกข์ สวากขารมัญญาณ ปัจเจกโพธิญาณ และพุทธภูมิ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/25/11-15/19)

ส่วนธรรมทานมีอันสงส์ดังนี้ 1) ได้เข้าใจธรรม ได้ความเข้าใจในธรรม 2) ได้ความรื่นเริง 3) ได้ความอิ่มใจ 4) ได้ความสบายกายสบายใจ 5) จิตตั้งมั่นด้วยดี (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/22/26/33)

3. รูปแบบการทำบุญและการทำบุญออนไลน์ของพุทธศาสนิกชน

การทำบุญในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายหลายอย่าง รวบรวมได้ดังนี้ ทำบุญแล้วสามารถช่วยลบล้างบาป ความชั่วที่เคยพลาดพลั้งได้ ทำบุญเยอะๆ จะพ้นทุกข์ได้ ทำบุญด้วยหวังว่าพ่อแม่จะได้กินหลังเสียชีวิตแล้ว ทำบุญเพื่อหวังไม่ให้เจ็บป่วย ทำบุญเพื่อหวังยอดกตโลภหรือยอดวิในสื่อโซเชียล ทำบุญเพื่อต้องการประกาศให้สังคมรับรู้ว่าเป็นคนดีและการยกย่องนับถือ ทำบุญเพื่อหวังได้ไปเกิดเป็นเทวดาหรือนางฟ้าบนสวรรค์ ทำบุญเพื่อหวังได้เกิดเป็นคนสวย คนหล่อในชาติ ทำบุญเพื่อหวังเฮง ร่ำรวย ความเจริญ มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ ปราศจากทุกข์ภัยไข้เจ็บ มีทายาทสืบสกุล และมีคู่ครอง ทำบุญด้วยความฝืนใจเพราะการถูกเรียไร และเลี้ยงไม่ได้ ทำบุญเพราะมีคนชวนทำ ทำบุญเพื่อแก้ไขปัญหาชีวิตหรือสะเดาะเคราะห์ตามคำทำนายของหมอดู ทำบุญให้เจ้ากรรมนายเวร ทำบุญเพื่อให้ตนเองมีชีวิตยืนยาว ทำบุญเพื่อให้บุคคลที่ตนเองรักใคร่ชอบพอมีความสุข ทำบุญกับพระสงฆ์ที่มีอายุมากๆ มีชื่อเสียง หรือมีตำแหน่งสูง เพราะคุณลึงและน่านับถือกว่า ทำบุญกับบุคคลทุกพลภาพ เพื่อหวังให้ตนเองจะได้ไม่ทุกข์พลภาพ ทำบุญไล่ชีวิตโคกระบือ แล้วอธิษฐานว่าขอให้ตนเองมีชีวิตที่ดี มีอิสระ สบาย อายุยืน แข็งแรงเหมือนวัวควาย ไม่เจ็บป่วย พร้อมอธิษฐานให้วัวควายนำความเคราะห์ร้ายนี้ออกไปจากตน ทำบุญกับพ่อแม่และผู้มีพระคุณ เพื่อให้ตนเองไม่ถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นคนอกตัญญู ทำบุญเพื่อความโดดเด่น เช่น นั่งอยู่แถวหน้าเวลาทำบุญกฐิน ทำบุญในวาระพิเศษต่างๆ เช่น ปีใหม่ ตรุษจีน เพื่อเสริมดวง จะได้เฮงตลอดปี ทำบุญด้วยการงดทานเนื้อสัตว์ตลอดชีวิต เพราะเชื่อว่าส่งผลให้ไปสู่ นิพพาน ทำบุญโดยการปล่อยสัตว์เป็นคู่ เพื่อจะได้คู่ครอง ทำบุญด้วยทรัพย์สินมากๆ ที่ได้มาจากการเอาเปรียบ ลูกค้าหรือผิเคิล เพราะคิดว่าจะสามารถหักกลับกันได้ด้วยการทำบุญนี้ ทำบุญเพราะต้องการได้ของปลูกเสกจาก วัดดัง จะได้เฮงๆ รวยๆ ทำบุญด้วยเงินที่กู้ยืมมาจากผู้อื่น โดยตนเองไม่มีความสามารถที่จะนำเงินไปคืนได้ ทำบุญด้วยอาหารที่จัดเตรียมอย่างพิถีพิถันในภาชนะแก้วคริสตัลที่สวยงามล้ำค่า เพื่อต้องการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าสิ่งที่ตนนำมาถวายพระมีความพิเศษ ดีกว่าอาหารจานอื่นๆ ทำบุญด้วยทรัพย์สินจำนวนมาก เพื่อต้องการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเป็นผู้มีฐานะ (วิเชียร ลัทธิพงศ์พันธ์ และปณฺฑริกา วัฏกุล, 2565: 244-247)

โดยมากการทำบุญเหล่านี้จะทำบุญแบบปกติ (ออนไซต์) แต่ปัจจุบันการทำบุญเหล่านี้หลายอย่างสามารถทำได้แบบออนไลน์ เพราะการทำบุญออนไลน์มีความสะดวกสบายกว่า บางคนติดธุระ ไม่สะดวกเดินทางไปทำบุญ บางคนต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ดังนั้นจึงเลือกทำบุญออนไลน์ด้วยวิธีโอน ตังค์ทำบุญ หากต้องการใคร่คนอื่นว่าตนเองมีฐานะ เป็นคนดี หวังความมีชื่อเสียง เมื่อโอนทำบุญแล้วก็จะโพสต์ ในสื่อออนไลน์ ในส่วนของคนบอกบุญที่มีนิสัยขี้อายการแจ้งหรือบอกบุญทางออนไลน์จะทำได้ง่ายกว่า เพราะไม่ต้องอยู่ต่อหน้าคนทำบุญ ทั้งนี้วิธีการบอกบุญออนไลน์ก็มีความสำคัญเหมือนกัน บางคนบอกแบบไม่ใส่ใจในรายละเอียด เป็นเพียงแจ้งหรือแชร์โพสต์บอกบุญเท่านั้น ไม่ได้เขียนข้อความหรือโทรขอให้คนรู้จักนั้นร่วม

ทำบุญด้วย ในส่วนของคนทำบุญบางคนอาจไม่คิดอะไรมาก บางคนอาจมองว่าไม่ให้ความสำคัญกับเขา อาจทำเพียงครั้งเดียว ครั้งต่อไปอาจไม่ทำบุญด้วย ดังนั้นผู้บอกบุญจึงควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ด้วย

4. วิเคราะห์วิธีการทำบุญออนไลน์ของพุทธศาสนิกชน

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงเกณฑ์ตัดสินว่าการทำบุญออนไลน์ได้บุญหรือไม่ หากได้บุญจะได้มากน้อยเพียงใด ในประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 รูปแบบการทำบุญ

รูปแบบการทำบุญออนไลน์มีความแตกต่างจากการทำบุญตามปกติ คือเป็นการโอนเงินทำบุญดังที่ได้กล่าวแล้ว ความแตกต่างคือผู้ชวนทำบุญโดยมากหรือเกือบทั้งหมดจะไม่ได้ให้พรเป็นภาษาบาลีด้วยวิธีการสวดให้พรเหมือนกับการให้พรทั่วไป ที่พบโดยมากจะเป็นการให้พรเป็นภาษาไทยหรืออาจให้พรเป็นภาษาบาลีด้วยบทสวดที่นิยมและรู้จักกันดีคือบท “สัพพที” ซึ่งมีน้อยมาก ทั้งนี้เพราะผู้ให้พรมองว่าคนทำบุญไม่เข้าใจภาษาบาลี ดังนั้นจึงนิยมให้พรเป็นภาษาไทยมากกว่า เช่น “ขอให้มีความเจริญในหน้าที่การงาน” “ขอให้มีความสุข ร่ำรวยๆ” เป็นต้น อย่างไรก็ตามเรื่องรูปแบบของการให้พรนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าผู้รับพรมีความรู้สึกคล้ายๆ กัน เพราะมองว่าได้รับความขอบคุณและอวยพรจากผู้ชวนทำบุญ ความแตกต่างอีกอย่างหนึ่งคือการกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญให้เปตชน รวมทั้งเจ้ากรรมนายเวรและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ซึ่งการทำบุญออนไลน์ผู้เขียนเชื่อว่าผู้ทำบุญโดยมากจะไม่มีกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญให้แก่เปตชน เป็นต้น หากมีคณน้อยและเป็นผู้ที่ใส่ใจในรายละเอียดของการทำบุญจริงๆ ดังนั้นเมื่อไม่มีการอุทิศส่วนบุญก็จะเป็นเหตุให้ได้รับบุญเฉพาะผู้ทำบุญหรือให้ทานเท่านั้น เปตชนจะไม่ได้รับส่วนบุญด้วย

อานิสงส์บุญที่ผู้ทำบุญจะได้รับมากหรือน้อยนั้นตัดสินที่เจตนาของผู้ทำบุญและคุณธรรมของปฏิบัติหากคือผู้รับทาน ดังนี้

4.2 เจตนาของผู้ทำบุญ

ผู้ทำบุญต้องมีเจตนาบริสุทธิ์หรือความตั้งใจดี มีใจยินดีทั้งก่อนให้ทาน ขณะให้ทาน และหลังให้ทานแล้ว กล่าวคือ ก่อนให้ทานต้องมีใจยินดีที่ตนจะได้ให้ทาน ขณะให้ทานก็มีใจยินดีว่าตนได้ให้ทาน หลังให้ทานแล้วก็มีใจยินดีว่าตนได้ให้ทานแล้ว ไม่คิดเสียดายทานนั้น แม้จะเป็นการทำบุญออนไลน์หากผู้ทำบุญมีคุณสมบัติดังกล่าวมานี้ก็ได้ผลบุญไม่แตกต่างจากการทำบุญตามปกติ

4.3 กิริยาการทำบุญ

การให้ทานที่จะมีอานิสงส์มากนั้นผู้ให้ต้องให้ด้วยมือตนเอง คือให้เองไม่ได้ใช้ให้คนอื่นให้ ให้ของที่ประณีต คำว่าประณีตในที่นี้ไม่ได้หมายถึงของที่มีราคาแพง แต่เป็นของหรือวัตถุทานที่เตรียมไว้ทำบุญด้วยความตั้งใจ และต้องให้ทานด้วยความเคารพ ไม่ดูหมิ่นทานหรือผู้รับทาน ดังนั้นการทำบุญออนไลน์ก็มีอานิสงส์

มากหากเป็นการทำบุญด้วยตนเองคือโอนทำบุญด้วยตนเอง แต่ประเด็นวัดอุทยานที่ประณีตจะขึ้นอยู่กับภาระบุญให้เตรียมทานของผู้ทำบุญและการทำตามคำขอของผู้รับทานด้วย

4.3 ที่มาของวัดอุทยาน

วัดอุทยานนั้นต้องได้มาด้วยความบริสุทธิ์ เช่น ไม่ใช่ซื้อมาด้วยทรัพย์ที่หามาได้ด้วยการคดโกงทุจริตผู้อื่น ได้มาจากการทำงานมีฉาชีพ เป็นต้น แม้จะเป็นการทำบุญออนไลน์หากผู้ทำบุญได้ทรัพย์มาด้วยความถูกต้องก็ได้ผลบุญไม่แตกต่างจากการทำบุญตามปกติ

4.5 คุณสมบัติของผู้รับทาน

คุณสมบัติของผู้รับทานในที่นี้คือควรมีคุณธรรมของผู้รับทาน เช่น เป็นผู้ได้อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่มีความประพฤติเสียหาย ต่างพร้อย เป็นต้น แม้จะเป็นการทำบุญออนไลน์หากมีปฏิกคาคหาหรือผู้รับทานมีคุณสมบัติดังกล่าวมานี้ก็ได้ผลบุญไม่แตกต่างจากการทำบุญตามปกติ

5. สรุป

บุญในบทความนี้หมายถึงทาน ซึ่งทานคือการให้ อนุเคราะห์ สงเคราะห์ผู้อื่นด้วยความหวังดี ทานมี 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ อามิสทาน และธรรมทาน ลักษณะการให้ทาน เช่น ให้เพราะต้องการทิพยสมบัติ ให้เพราะต้องการชื่อเสียง ให้เพราะเห็นว่าทานเป็นสิ่งที่ดี เป็นต้น รูปแบบการให้ทาน เช่น ให้แก่คนที่มาเยือน ให้แก่คนที่จะเดินทาง เป็นต้น องค์ประกอบของทาน เช่น มีเจตนาดีทั้งขณะก่อนให้ทาน ขณะให้ทาน และหลังให้ทานแล้ว เป็นต้น อาณิสสของทาน เช่น มีชื่อเสียงดีงาม มีโภคทรัพย์ ได้ไปสู่สุคติ เป็นต้น การทำบุญในปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายหลายรูปแบบ เช่น ให้เพื่อสะเดาะเคราะห์ ให้เพื่อต้องการชื่อเสียง ให้เพราะต้องการได้บุญ เป็นต้น การทำบุญออนไลน์เป็นที่นิยมทำกันในปัจจุบันเพราะมีความสะดวกสบาย เกณฑ์ตัดสินว่าการทำบุญออนไลน์นั้นจะได้บุญหรือได้มากน้อยเพียงใดนั้นคือ รูปแบบการทำบุญ เจตนาของผู้ทำบุญ กิริยาการทำบุญ ที่มาของวัดอุทยาน และคุณสมบัติของผู้รับทาน

6. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- พระครูโพธิชยธรรม. (2555). *ศึกษาเปรียบเทียบการให้ทานสมัยพุทธกาลกับการให้ทานของชาวตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประยุทธ์ หลงสมบุญ. (2546). *พจนานุกรมมคส-ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม). (2548). *ทวน คีล ภาวนา นำพาพ้นกรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ นันทพันธ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. (2506). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ รุ่งเรืองธรรม.

มหาวิทยาลัย. (2556). *พระไตรปิฎกสยามรัฐ ภาษาบาลี*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

_____. (2556). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร: นามมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2538). *สารานุกรมพระพุทธศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. (2548). *วิธีสร้างบุญบารมี*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นันทพันธ์.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์. (2566). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 62. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.

ภาษาอังกฤษ

Longsomboon P. (2003). *Pali-Thai Dictionary*. 2nd ed. Bangkok: Thammasarn Company Limited. Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai-language Tripitaka, Mahachulalongkornrajavidyalaya Edition*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House.

_____. (2506). *Pali Tipitaka, Mahachula Tepitaka edition*. Bangkok: Runguangtham Printing House.

Mahamakut Buddhist University. (2556). *Siamrath Tipitaka, Pali language*. 7th edition. Bangkok: Mahamakut Buddhist University.

_____. (2556). *Tripitaka and commentary translation*. Mahamakut Buddhist University edition. 8th edition. Bangkok: Mahamakut Buddhist University.

Phraphromkunaphon (P.A. Payutto). (2008). *Buddhist Dictionary, Compiled Terminology Edition*. 11th ed. Bangkok: Chanphen Publishing House.

Phrathammasinghaburacharn (Charan Thitthammo). (2005). *Giving, Morality, Meditation Lead to Escape from Karma*. Bangkok: Nantaphan Printing House.

Phrakhruphothichayatham. (2012). *A comparative study of giving during the time of the Buddha and giving of the people of Na Leung Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province*. Master of Buddhist Studies Thesis, Major in Buddhism. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Royal Institute. (2546). *Royal Institute Dictionary*. Bangkok: Nammi Books Publications.

Somdejphramahasamanachao Kromphrayavajirananavaroros. (1995). *Encyclopedia of Buddhism*. 2nd ed., Bangkok: Mahamakut Rajavidyalaya Printing House.

Somdejphrayanasangwon, Somdejphrasangharaja Sakonmahasanghapharinayok. (2005). *Methods of creating merit*. Bangkok: Nantaphat Printing House.

Somdejphrabuddhakosajarn. (2023). *Dictionary of Buddhism, Compiled Edition*. 62nd ed. Nakhon Pathom: Wat Yanwaesakwan.